

pes (ut dictum est) Tameos, dantes Pharaoni consilium inspicens.

* Germania Ciule.

Tum erumpens grex catulorum de cubili leena barbaria tribus (ut lingua ejus exprimitur) Cyulis, nostra longis navibus, secundis velis, omine, augurisque quibus vaticinabatur certo apud eum presagio, quod ter centum annis patriam cui proras librabat, insideret. Centum vero quinquaginta, hoc est dimidio temporis, sepius vastaret. Ejectus primum in Orientali parte insule jubente infauso tyranno, terribiles infixit ungues; quasi pro patria pugnaturus, sed eam certius impugnaturus: cui supradicta genitrix (comperiens primo agmini fuisse prosperatum) item mittit satellitum canumque prolixorem catastam, quæ ratibus advecta adunatur cum manipularibus spuris. Inde germen iniquitatis, radix amaritudinis, virulenta plantatio nostris condigna meritis in nostro cespite ferocibus palmitibus pampinisque pullulat. Igitur intronisi in insulam barbari, veluti militibus, & magna (ut mentiebantur) discrimina pro bonis hospitibus subituris, impetrant sibi annonas dari. Quæ multo tempore impertita clausurunt (ut dicitur) canis faucem. Item queruntur non affluenter

* Stipendia mensura.

sibi * epimonia contribui, occasiones de industria colorantes, & ni profusior eis munificentia cumlaretur, testantur cuncta insule rupto fœdere depopulatos. Nec mora, minas effectibus prosequuntur (conforebatur namque ultionis justæ præcedentium scelerum causa) de mari usque ad mare ignis Orientali sacrilegorum manu exaggeratus, & finitimas quasque civitates agrosque populans non quievit accensus, donec cunctam pene exurens insule superficiem

rubra occidentalem truci que Oceanum lingua delamberet. In hoc ergo impetu, Assyrio olim in Iudam comparando, completur quoque in nobis secundum historiam, quod Prophetæ deplorans ait: Incenderunt igni sanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Et iterum: Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam: coinquinaverunt templum sanctum tuum, &c. Ita ut cuncta colonie crebris arietibus, omnesque coloni cum præpositis Ecclesie, cum Sacerdotibus ac populo mucronibus undique micantibus, ac flammis crepitantibus simul solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum una turrium edito cardine avulsarum, murorumque celsorum saxa, sacra altaria, cadaverum frustra, crustis, ac sigillantibus purpurei cruoris tecta velut in quodam horrendo torculari mixta viderentur, & nulla esset omnimodis præter domorum ruinas, bestiarum volucrumque ventres in medio sepultura.

Hæc cum legerimus non bono Gildæ succenseamus, quod in suorum Britannorum vitia, in immanem Pictorum, & Scotorum feritatem, & nostrorum Saxonum insatiabilem crudelitatem tam aspere invehatur. Sed cum insitione vel commixtione quadam per tot sæcula, jam cuncti gens una simus, religione bonisque artibus emolliti, cogitemus, quales & illi fuerint, & quales nos esse debeamus: ne pro nostris itidem vitiis summus rerum moderator alias huc gentes, vel nobis excisis transferat, vel devictis inferat.

BRITANNI ARMORICI.

Gildas.

Ac funestissima & deploratissima tempestate nonnulli miserarum reliquiarum Britannorum in montibus deprehensi acervatim jugulabantur, alii fame confecti accidentes manus hostibus dabant in ævum servituri, si tamen non continuo trucidarentur, quod altissime gratiæ stabat loco: alii transmarinas petebant regiones, cum ululatu magno ceu celestium vice hoc modo sub velorum sinibus cantantes: Dediti nos tanquam oves escarum, & in gentibus disperdisti nos: alii montanis collibus, minacibus præruptis, vallatis, & densissimis saltibus, marinisque rupibus vitam suspecta semper mente credentes in patria licet trepidi perstabant. Ex his qui transmarinas petierunt regiones illi proculdubio fuere qui salutis suæ consulentes magno numero in Armorica Gallia se contulerunt, & ab Armoricanis gratanter admissi fuerunt. Quod præter linguæ communitatem quæ eadem fere cum nostris Britannis sive Wallis, comprobatur, ut alios taceam qui in hoc consentiunt, author proximus ab illo ævo, & in ipsa Armorica oriundus, qui scripsit vitam S. Wingulari Confessoris. Britannorum soboles, inquit, ratibus ad istam devecta est citra mare Britannicam terram, tempore quo gens barbara dudum aspera in armis, moribus indiscreta Saxonum maternum possedit cespitem. Tunc se chara soboles in istum conclusit sinum: quo loco, magnis laboribus fessa ad horam confedit sine bello quæta. Prodeunt tamen nostri multo ante Britannos nostros in hac ora confedissee. Malmesburiensis enim, Constantinus Max. ab exercitu Imperator consalutatus, expeditione in superiores terras indicta, magnam manum militum Britannorum

abduxit, per quorum industriam, triumphis ad vota fluentibus brevi rerum potitus, emeritos & laboribus functos, in quadam parte Gallia ad occidentem super littus Oceani collocavit; ubi hodie posteri eorum manentes immane quantum coaluere, moribus linguaque non-nihil à nostris Britonibus degeneres. Præcepit sane Constantinus, Veterani juxta nostrum præceptum vacantes terras accipiant, easque perpetuo habeant immunes. Ninnius item, Maximus Imperator qui occidit Gratianum, noluit demittere domum milites qui perrexerant cum eo ex Britannia, sed dedit illis multas regiones à Stagno quod est super Montem Iovis usque ad civitatem quæ vocatur Cantguic, & usque ad cumulum occidentalem, id est, Cruc-occhident. Adjungit fabulose, qui notulas Ninnio addidit, Britones Armorici qui ultra mare sunt, cum maximo Tyranno hinc in expeditionem exeuntes, quum redire nequiverunt, occidentales partes Gallia solo tenuis vastaverunt, acceptisque eorum uxoribus & filiabus in conjugium, omnes earum linguas amputaverunt, ne eorum successio maternam linguam disceret, unde & nos illos vocamus in nostra lingua Lbet Vydion, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur. Horum authoritati refragari minime possum, imo opinor veteranorum illorum liberos, hos è patria profugos Britannos postea libenter suscepisse. Britannorum tamen nomen in hoc tractu apud ejus ævi scriptores non occurrit, antequam Saxones in nostram Britanniam advenerint, nisi illorum quos in Picardia Plinius locare videtur, & Britanni in nonnullis exemplaribus vocantur. Nam si quis ex 4 Strabonis existimet cum Volaterrano Britanniam urbem fuisse Gallia, codicem Græcum vel inspiciat, & se facile docebit illum de Britannia insula, non de urbe

Cod. Theod. lib. 7. Tit. 20.